

Pakauna

Adu dagiti baro a takuat iti agrikultura, ngem adu a mannalon ti saan a mairanranud kadagitoy ta dida makaasideg kadagiti ahensia a mangiwanwanwan kadagitoy. Adda met dagiti makaasideg no dumarayda kadagiti panagsanay.

Adda pay dagiti mannalon ti kayatda ti makaadal, ngem maliwayan ida dagiti ahensia a nakatakuat kadagitoy a teknolohia. Gapu iti kaadu dagiti kayatda nga aramidem, malipatan dagiti mangimaton kadagitoy nga ahensia ti pudno a kaipapanan dagiti aramidem -- ti mangidanon kadagiti resulta ti panagsukisok kadagiti mannalon.

Adda met dagiti mannalon ti nakaadal kadagiti baro a teknolohia, ngem saanda maiyaplikar dagitoy iti talonda.

Ngarud, ti Extension Directorate ti Mariano Marcos State University ti agbalin a ramay ti unibersidad tapno maiyasideg dagitoy a takuat kadagiti mannalon, ken dadduma a benepisario ti panagrang-ay tapno magun-odda ti panagdur-as.

Babaen ti tulong ti Commission on Higher Education, maipablaak dagitoy a teknolohia tapno maisaknap dagitoy a takuat.

Mairuknoy daytoy a pagbasaan kadagiti amin a mannalon ken dagiti kliente dagiti Techno Pinoy Centers iti Region I.

Agisayangkat ti Extension Directorate kadagiti panagsanay, *pilot demonstrations* ken *exhibits* tapno maiyadal dagitoy a takuat.

Dagiti kangrunaan a sakit ti mula kamote iti Ilocos Norte.

1. Sweet potato weevil (Abaleng) – daytoy ti kangrunaan nga agdadael kadagiti mula a kamote. Kanenda dagiti nalukneng a rangaw, bulong, lanut, ken bagas dagiti mula. Dagiti met babassit nga abaleng ti napigsa nga agkaan kadagiti ungkay ken bagasda.

Saanan a mabalina a kanen wenno sidaen dagiti naapektaran a mula ta makadadael iti salun-at.

Wagas ti panagsalaknib

- Mabalinen nga apiten dagiti bagas ti kamote no agrenggat ti daga a nakaimulaanna.
- Pasayakan bassit ti talon tapno maliklikan ti panagserrek dagiti peste kadagiti bagas ti mula.
- Suroten ti *crop rotation* tapno saan nga agbalay dagiti abaleng iti daga ken maliklikan ti panagaduda.
- Imula laeng dagiti nasalun-at a kamote.
- Agaramat kadagiti naresistansia a barayti.
- Pasuyotan dagiti mula no kasapulan.

Ti nataengan nga abaleng

Ti kamote a dinadael ti abaleng

Dagiti lanut ti kamote a dinadael abaleng

Kadawyan nga atakaren ti insekto ti lanut iti baba a paset ti mula

Isawsaw dagiti imula iti rekomendado nga insektisidio tapno malapdan ti pannakadadaelda

2. Insekto nga agkittab iti bulong (*Foliage-feeding insects*) – pasuyotan dagiti mula no kasapulan.
 - Dalusan ti katalalunan
 - Imula laeng dagiti nasalun-at a kamote.

3. *Sweet potato mosaic* – agkulot ti bulong ti mula a maapektaran iti daytoy a sakit. Maprebentaran daytoy no dalusan ti lawlaw dagiti mula ken agusar iti nasalun-at a mula.

4. Dagiti sakit nga itden ti buot

- Fusarium rot
- Black rot
- Soft rot
- Sweet potato rot

Maprebentaran dagitoy no agmula kadagiti barayti a naresistansia iti sakit ken nasalun-at a rangaw ti kamote. Puoran dagiti mula a naapektaran kadagitoy a sakit.

Panagidulin

Bumaba iti kalidad dagiti bagas ti kamote no mainitanda unay ken no nakaro iti pannakaiyuperda iti danum wenno pannakalayasda.

Mapagtalinaed ti napintas a kalidad ti apit no maidulinda iti napintas ti temperaturana a lugar. Mabalin nga ikabilda iti kawayan a Trey ken maidulinda iti napintas a lugar.

Ipayangyang dagiti bagas ti kamote iti umuna a 10 nga aldawna tapno agbayagda iti 2 agingga't 3 a bulan.

Umno a Panagmula

Nasken a masurot dagitoy sumaganad a wagas ti panagmula iti kamote tapno adu ti maapit.

1. Crop rotation - isublat nga imula dagiti legumbre (balatong, utong, ken dadduma pay) tapno pasublienna ti napintas a kalidad ti daga, pangatuenna iti suplay ti nitroheno, ken pangatuenna ti apit. Bumassit ti maapit no kanayon a mulaan ti talon iti kamote ta bumaba ti kalidad ti daga ken kanayon nga umatake dagiti abaleng.
2. Relay-cropping/intercropping - iballaet nga imula ti mais, bukakaw, kahoy, ken legumbre kadagiti mula a kamote. Babaen iti daytoy, umadu ti maapit a kamote ken dagiti sabali pay a mula.
3. Panagmula kadagiti tangkig a lugar - babaen iti daytoy a wagas, malapdan ti pannakareggaay ti daga, pabassitenna ti panagtubo dagiti ruot, ken paaduenna ti apit.

Saluadan dagiti mula a Kamote

Impablaak ti Mariano Marcos State University-Extension Directorate iti tulong ti Commission on Higher Education (CHED) babaen iti programa "Strengthening the Farmers' Information and Technology Services through the Production of IEC materials"

Editorial Board

Dr. Marivic M. Alimbuyuguen, Chair

Mercy Fausta R. Gaño,

Translated into Iloco/Lay-out:

Dr. Artemio B. Alcoy, MMSU-CAF

Reynaldo E. Andres, Editor

Source of Technology

Consultants/Advisers

Dr. Stanley C. Malab

Dr. Miriam E. Pascua